

ק ו ב ץ

הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות

מצורע
גליון כא (פז)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יאָרק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ואחת לבריאה

בס"ד. עש"ק פ' מצורע ה'תשמ"א

ת ו כ נ ה ע נ י נ י ם

ל י ק ו ט י ש י ח ו ת

ג בהטעם דאשה מעוברת לא תהי' שושבינה.....
ג בעינן הכפרות באשה מעוברת.....
ד זוג הנשואין בזיווג שני לגבי שושבינ'ן.....
ה אשה קוואטערין אי הוה מצוה.....
ה עובר ירך אמו.....
ו הפי' בשושבינ'ן.....
ו מצוות סיפור יצי"מ.....
ו בענין תענית בכורים.....
ז צדקה קודם מעריב.....
ח בענין שלפני עה"ש חושך הלילה גובר.....
 בהמכתב אד"ש דמקדים שם קריאת המגילה לועל
ח הניסים.....

נ ג ל ה

ט בענין כל הנושל פרוטה מאיוב.....
ט תמיהה על הסור בהל' פסח.....
י אכילת מצה בליל פסח (גליון).....
י תלמיד לפני רבו בהסיבה.....
י בענין פרה אדומה (גליון).....
יא תורם במחשבה דאם חיוב לברך.....

ח ט י ד ו ת

בחניא פל"ט דו"ר טבעים שפעלו ע"י אתכפיא ס"א . יא

ש י ח ו ת

מענת אד"ש, בביאור הזוהר דהקב"ה גוזר וצדיק
מבטל (גליון)..... יב

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בלקו"ש פ' תזריע מביא המנהג בכ"מ, שאשה מעוברת לא תהי' "קוואטעריין", ועד"ז שאשה מעוברת לא תהי' שושבינה לנישואין, וכתוב בספרים דחד מנהגא היא, וכיון דמנהג ישראל תורה היא, מסתבר דאי"ז מצד סיבה חיצונית (מצד סכנה, מחמת חשש עין הרע וכו') אלא דזה נוגע לעצם הענין, וממשיך לבאר הטעם דכמו שמצינו לגבי כפרות בעיוהכ"פ דמעוברת לוקחת תרנגול גם בשביל העובר הרי משמע מזה דהוא מציאות לעצמו, א"כ גם הכא כיון דמנהג ישראל שיהיו רק ב' שושבינין, איש ואשה, או ב' משתיים, במילא אין לאשה מעוברת להיות שושבינה דאז נמצא שיש יותר משתיים, מצד מציאות העובר, גם נמצא דאינו בשוה נקבה כנגד זכר, ואפשר להיות דגם זה נוגע, ועד"ז הוא לענין הקוואטיר, דהמנהג הוא שיהי' ב', אשה ואיש, עיי"ש.

אבל לכאור' אכתי צ"ב, דסוכ"ס מהו הטעם שיש קפידה בדבר שיהיו שתיים דוקא ולא יותר, וכך שיהי' זכר כנגד נקבה דוקא, הן אמת שמבאר אח"כ בסעי' ז' למה צריכים לאיש ואשה דוקא, אבל אכתי צ"ב דמהו הטעם דהוספה בזה גורע, והרי זהו כל היסוד דלכן אשה מעוברת לא תהי' שושבינה או קוואטעריין?

ועי' בס' מטה משה ח"ג בהכנסת כלה פ"א שכתב וז"ל: וכשמוליכין החתן להכניסו לחופה אזי ב' שושבינים מוליכים אותו אחד מימין ואחד משמאל כדאיתא בב"ר (פ"ח יג) אמר רב יודא בר סימן מיכאל וגבריאל היו שושביניו של אדם הראשון, והתשב"ץ כתב החתן דומה למלך מה מלך חייליו מקיפים אותו אף חתן שושביניו מקיפים אותו עכ"ל, (וראה בהערה 47-49) אבל מ"מ צ"ב דמהו החסרון כשיש יותר משתיים. (וראה בשיחת ש"פ יתרו ש.ז. הנחת הת' סעי' נ).

ב) בסעי' ו' מפרש המנהג בנוגע לכפרות דאשה מעוברת לוקחת תרנגול גם בשביל העובר, דאין הפי' שהעובר נחשב למציאות בפני עצמו, דא"כ אינו מובן איזה כפרה צריך לעובר במעי אמו, אלא דפי' הוא דהעובר משנה מציאות אמו שהיא נחשבת כמו שתיים, ולכן כפרה שלה צריך להיות משתיים, דהיא פעלה עבור שתיים עיי"ש.

ולכאור' לפי"ז צריך להבין, דא"כ כשנולד הולד, ואינו נמצא עוד במעי אמו, למה צריך אז לכפרה, דמהו הנפק"מ בין תינוק במעי אמו דאי"צ לכפרה, לתינוק בן יומו דהוא צריך

כפרה, והרי כשנולד שוב אין הוא בגוף אמו, ולא שייך לומר דזהו ירך שלה שהיא צריכה כפרה לכל אבריה?

ובחארונים מביאים בזה מ"ש רש"י בתהלים (נח, ד) "זרו רשעים מרחם תעו מבטן דברי כזב" וכתב רש"י שם וז"ל: ממעי אמם הם נעשים זרים להקב"ה כדרך שעשה עשו ויתרוצצו הבנים בקרבה, עכ"ל, ועפי"ז משמע דגם בהעובר גופא שייך ענין הכפרה (וראה באגרת הקודש להרמב"ן פ"ב), אבל בהשיחה משמע לא כן, וא"כ יש לעיין כנ"ל (ועי' במרדכי ריש יומא שכתב: וכן נמי מנהג בכל חכמי ישראל ובעה"ב לוקחין תרנגולין עיוה"כ זכרים ונקיבות ומחזירין אותן בחייהן סביב ראש כאו"א שבבית. וע' ג"כ בשער הכולל הל' יוהכ"פ אות ב').

וע' בש"ך יו"ד סי' פ"א ס"ק כ"ו דגם קטן כשאוכל דבר האסור אפי' מדרבנן הרי זה מזיק לו עיי"ש, (ומשמע דסב"ל דאפי' איסורי דרבנן הם איסורי חפצא, ואפ"ל דלכן חולק על הנתיבות הידוע בסי' רל"ד, דאיסורי דרבנן בשוגג אי"צ כפרה, והש"ך סב"ל בסי' קי"ט ס"ק כ"ז בביאור הרמב"ם דפט"ז מהל' מכירה הי"ג באופן אחר עיי"ש, ואכ"מ) ועפי"ז מובן דשייך ענין הכפרה בקטן וגם בעובר, מצד החפצא, אבל בהשיחה בהערה 40 מביא מהגר"א דזהו כמו קרבן חובה, ויל"ע בכ"ז.

ג) בסעי' ז' כותב וז"ל: ענינם פון שושבינין בפשטות איז היות אז חתן וכלה זיינען ביז איצט געווען פרעמד און ווייט איינער פון צווייטן, און דער פאר איז פאר זיי שווער (מצד הבושה וכו') צו איבערשטעלן זיך מיטאמאל אין א מצב פון קירוב וכו' ביי זייער חתונה - דעריבער דארפן זיי האבן די סיוע פון שושבינין, וועלכע זיינען רעים צו דעם חתן און צו דער כלה, כדי זיי תומך זיין... און דאס איז דער טעם אויפן מנהג ישראל אז די שושבינין זאלן זיין א איש ואשה - און א זוג נשוי - ווארום ס'איז מובן און פשוט, אז אויף צו מעודד זיין דעם חתן איז מתאים א איש און א נשוי, וועלכער איז שוין דורכגעגאנגען ענין הנישואין וכו' עכ"ל.

ועפי"ז יש מקום לבאר טעם המנהג שנוהגין שלא ליקח זוג הנשואים בזיווג שני להיות שושבינין. (וראה בהגהות עזר מקודש להגאון מבוטשאטש ז"ל באהע"ז סי' ס"ח).

ובשו"ת איתן ארי' סי' פד מבאר הטעם עפ"י המבואר בזוה"ק דההורים אעפ"י שכבר מתו באים מג"ע להשתתף בשמחת הנישואין של הבנים, ולכן באם מת האב ואשתו נשאה בזיווג שני, הנה כשבא ורואה שאשתו ובעלה בזיווג שני הם שושבינים הרי הוא מקפיד וכו' עיי"ש, (וראה בספר המאמרים קונטרסים ח"א ע' 76), אבל לפי"ז יוצא דסתם אנשים בזיווג שני אפשר להם להיות שושבינים, כיון דלא שייך טעם זה.

אבל לפי הנ"ל בהשיחה אולי אפ"ל דכון דהם בזיווג שני, והזיווג ראשון אולי לא הי' כדבעי, הן בנתגרשו או מת וכו' וריע מזלא וכו', במילא איין העידוד יכול להיות כדבעי, ולכן בעינן מזיווג ראשון דוקא.

ד) בהערה 5 מביא המג"א סי' תקנ"א סק"ג (לגבי ברי"מ מר"ח אב) "הנשים רגילות ג"כ ללבוש בגדי שבת היינו לפי שזה הוא עיקרא מצותם", ומציין לשו"ת חת"ס יו"ד סי' קס"ב דזהו גמר המצוה שלה עיי"ש..

ויש להעיר במ"ש הכנה"ג בתשובותיו בעי חיי חיו"ד סי' רמ"ב (מובא בברכי יוסף יו"ד סי' שצ"ג בשו"ר ברכה סק"ב) שכתב: "שמעתי שהאבל יכול להיות בעל ברית, ובתשובה צדדית צדיק בזה ע"ש, אבל באשה דאינה סנדיקוס אלא להוציא הנער למילה דאין כאן מצוה אפשר דאסור" משמע מזה דלכא"ו לא סב"ל מהנ"ל.

ה) בסעי' ד' מביא הדיעה דאשה מעוברת צריכה תרנגולת ותרנגול ולא יותר, וכתב ע"ז בהערה 33 וז"ל: כן מפורש בלבוש, מג"א ואדה"ז שם. וצ"ע בביאור הגר"א שם דמבאר דברי הרמ"א בנוגע לעובר נקבה - "דקיימא לך עובר ירך אמו"... דלכא"ו א"כ למה צריכה ליקח תרנגול בפ"ע אולי תלד זכר ולא אמרינן בזה עובר ירך אמו?... ואולי כוונתו ע"ד המבואר לקמן בפנים סעי' ו' ואכ"מ, עכ"ל.

והפי' בזה אפ"ל דבאמת עובר ירך אמו ואינו מציאות לעצמו, אלא מציאות האט, ומ"מ בעינן תרנגול אולי הוא זכר, כי אפי' אם זהו מציאות שלה, מ"מ ירך זה הוה ירך זכר, ולירך זה צריך תרנגול דוקא, וכמבואר לקמן: דורך דעס וואס "תלד זכר" איז איגלאי מילתא אז זייענדיק א מעוברת איז איר מציאות געווען אזא, וואס פאדערט אויך א תרנגול לכפרתה, ע"כ, משא"כ אם היא נקבה, אי"צ לתרנגולת אחרת, כיון דזהו ירך שלה ממש, והירך היא נקבה, ונפטר ע"י תרנגולת שלה, כיון דהוה מציאות אחת, ועי' במועדים וזמנים ח"א סי' נ"ב שמבאר כן דברי הגר"א, ומביא ראי' דאפי' אם עובר ירך אמו הוא מ"מ אכתי יש שם זכרות על הירך, מהא דריש פ"ה דתמורה דחל קדושת עולה במעי אמו, אף שעל נקבה לא חל קדושת עולה, עיי"ש שהאריך בזה, ומביא ג"כ מרשב"א יבמות מז, ב דלכא"ו משמע לא כן.

מיהו בהשיחה גופא הרי כוונתו לבאר זה ג"כ לפי הדיעה שצריכה שלשה, דאפי' אם היא נקבה צריכה תרנגולת לעצמה, ומובן ג"כ מתוכן הענין שרוצה לומר דאשה מעוברת נחשבת למציאות של שנים וכו', ואי כביאור הנ"ל הרי היא באמת מציאות אחת, ולכן בנקבה אי"צ שתיים אף דקרבן חובה צריך קרבן לכא"ו, אלא דמצד זכרות שבה צריכה לתרנגול, ולביאור

זה כתב בהשיחה אח"כ דהחסרון לגבי שושבינין הוא דנמצא דאין כאן זכר א' כנגד נקבה אחת, וכמבואר בהערה 38, אבל לא דניתוסף כאן עוד אחד, אבל בהשיחה גופא סב"ל דהיא גופא הוה מציאות של שנים.

ו) בהערה 44 מביא מאוה"ת דפרשב"ם דשושבינא היינו רעה דמחרגמין בש"ב טז, טז רעה דוד שושבינא דדוד, ויש להעיר ג"כ מפיהמ"ש להרמב"ם סנהדרין פ"ג בד"ה האוהב, שפי' ג"כ "שושבינו היינו רעהו כגון הריעות שעושין בזמן הנישואין ונקראין שושבינין", ועי' ברש"י קידושין פא, א, בד"ה שושבינתי, ובשו"ת חיים ושלום ח"ב סי' פ"א (לר"ח פאלאג'י).

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ב. בלקו"ש פ' בא ש.ז. מביא דברי הרמב"ם (רפ"ז מהל' חומ"צ) "מצות עשה של תורה לספר בנסים ונפלאות שנעשו לאבותינו במצרים בליל חמשה עשר בניסן שנאמר זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים כמו שנאמר זכור את יום השבת", ומקשה דמהו כוונת הרמב"ם במה שמוסיף כמו שנאמר זכור את יום השבת, עיי"ש.

ולכאוף אפ"ל עפ"י מה שכתב בתשובות הרא"ש (כלל כד, סי' ב') וז"ל: ושאלת למה אין מברכין על סיפור ההגדה, הרבה דברים צוה הקב"ה לעשות זכר ליצי"מ ואין אנו מברכין עליהם כגון: הפרשת בכורות וכל המועדים, שאין צריך להזכיר בהפרשת בכורות שאנו עושין זכר ליצי"מ, אלא שצוה הקב"ה לעשות המעשה ומתוך כך אנו זוכרים יצי"מ וכו' עכ"ל, הנה יוצא מזה דלשיטתו אין ראוי למנות זכור את היום הזה למצוה בפני עצמו, כיון שהכוונה היא לעשות הדברים שהם זכר ליצי"מ.

ולפי"ז אפ"ל דזהו כוונת הרמב"ם לשלול סברא זו, ומונה זכור את היום הזה למצוה, ובא לפרש הלימוד בזה עם האי קישא, כמו שכתוב "זכור את יום השבת" שבא לצוות בזכירתו, כמו"כ הכא יש מצוה בזה גופא לזכור את היום הזה וכו', (אבל ראה בהערה 26 בהשיחה).

י.י.ל.

תלמיד בישיבה

ג. בלקו"ש ערב פסח תשל"ז חקר כשע"פ חל בשבת ומתענים הענית בכורות ביום ה' שלפניו, אם הפי' דבעצם נשאר החיוב על ערב פסח (שבת) ורק בפועל מתענים ביום ה' בתורת תשלומיק,

או הפירוש דלאחר שנקבע ליום ה' הוה אז עצם זמן התענית, ונפק"מ אם שכח להתענות ביום ה' אם יתענה ביום עש"ק, ומעיר דאין זה סתירה מהא דמצינו גבי תענית אסתר דכשחל פורים ביום א' מתענים ביום ה' שלפניו, ושם פסק הרמ"א (סתרפ"ו ס"ב) דאם אכל ביום ה' יתענה בערב שבת, דמצינו כמה חילוקים בתקנות דרבנן, ובפרט בעניננו שיש טעם לחלק ביניהם, דתענית אסתר כיון דתמיד נקבע בזמנו בי"ג באדר, דאז נקהלו היהודים על נפשם וכו', לכן כשנדחה ליום ה' הרי"ז בגדר חשלומין, כי עצם החיוב הוא בי"ג, משא"כ הכא דלעולם הרי זה נדחה, כי זמנו האמיתי הוא בט"ו בניסן כשניצלו ממכת בכורות, אלא משום דאי אפשר ביו"ט מקדימים לעיו"ט (ברכי יוסף סת"ע סק"ז) א"כ גט כשנדחה ליום ה' נעשה זה לעצם זמן החיוב עיי"ש.

ויש להעיר ממ"ש בשו"ת מהרי"ל סי' ק"י בתוך דבריו וז"ל: "הא כל ערבי פסחים נמי דהנס הי' בחצי הלילה ט"ו והם מתענים י"ד, אלא כיון דאי אפשר בזמנו מקדימין לי' לזכר בעלמא כמו תענית אסתר לפי המיימוני אעפ"י שתעניתה הי' בניסן בי"ט ראשון של פסח ומשום דאי אפשר מקדימין לי"ט עכ"ל.

ועי' ג"כ בחתם סופר בחידושו לפרק ערבי פסחים דף ק"ח (שיצא לאור לאחרונה) שכתב וז"ל: "וטעם תענית בכורים נ"ל כמו תענית אסתר שנהגו מפני שקבלה בידינו שביום מלחמות עמלק התענו אבותינו, ואנו נוהגים כן אחריהם לעולם, כן נראה שבלי ספק בערב פסח מצרים, התענו הבכורים שלא ימותו בלילה בעוונם עם המצרים וכל אב התענה בשביל בנו הקטן שלא יענש בעון אביו, ואנו נוהגים כן אחריהם לזכר עולם", ועי' ג"כ בבית ארזים סי' ת"ע סק"ב שכ"כ. (ובזה מתורץ מה שמקשים האחרונים דאם השי"ת עושה נס, היכן מצינו שיהיו מחוייבים להתענות בשנים הבאות, הרי השי"ת עשה נס על כל ישראל בקי"ס, וכמה וכמה ניסים ולא מצינו שקבעו ע"ז תענית, א"כ למה דוקא כאן קבעו תענית לזכר הנס).

הרי לפי הנ"ל יוצא דלפי דעת החתם סופר הוה התענית בערב פסח עצם זמנו ולא נדחה, ולאידך דעתו של המהרי"ל דתענית אסתר אינו בזמנו, כי באמת הי' צ"ל בי"ט פסח כנ"ל, אבל בהשיחה נקט כפשטות הענין דתענית בכורים הוא זכר לנס שניצולו, כמבואר בשו"ע אדה"ז סת"ע סעי' א', ובתענית אסתר סב"ל כדעת ר"ת הובא בהרא"ש והר"ן ריש מגילה כבהערה 19 שם.

הרב זושא גרינבלאט
בני ברק אה"ק

ד. בלקו"ש ח"ט ע' 292 ואילך וחי"ד ע' 270 בהערה (ובעוד כ"מ) - מבואר בענין שלילת נתינת צדקה קודם תפלת ערבית ע"פ כתבי האריז"ל.

ויש להעיר מפתח עינים להחיד"א ספ"ק דב"ק שהביא דברי האריז"ל בזה וצידד דאין בנתינת הצדקה בלילה עבירה רק לא נכון לעשות כן אבל העושה הוה שכרו אתו. וע"ע ספרו ברכ"י או"ח סי' רל"ה סק"א. ובס' כף החיים להגר"ח פאלאג'י סי' ב' או"ז האריך להוכיח שראוי ונכון ליתן קודם תפלת ערבית ואדרבה תפלתו תקובל ברצון. וכעין דברי כ"ק אד"ש ראה דברי תורה מונקאטש ח"א סי' קיז.

משה ווינער

ה. בלקו"ש חט"ז ע' 360 כ' שלפני עה"ש חושך הלילה הוא יותר מכמו במשך הלילה - [ועי' ג"כ בלקו"ד ח"א ס"ח, א].

וצ"ע לתווך זה עם המבואר בלקו"ת שה"ש [ד"ה באתי לגני לא, ד] ור"ה בסידור ד"ה זה [כו, ג] שמחצות ואילך מאיר ובא מעט מעט - ולכא"כ כן הוא במוחש - ואחד התמימים ר"ל שאף שמחצות ואילך מתחיל להאיר מעט מעט, אך מ"מ קודם עה"ש קצת מחשיך יותר ואח"כ מאיר - וצ"ע אם אפ"ל כן -.

הרב צ. פישער

ו. במכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א מיום י"א אדר שני ש.ז. כתב וז"ל: .. מצוות פורים: קריאת המגילה, זאגן "ועל הניסים", .. וכו', עכ"ל.

ואינו מובן למה הקדים להזכיר מצות קריאת המגילה לפני "ועל הניסים", הלא תפלת ערבית באה לפני קריאת המגילה?

ואולי אפשר לומר ע"פ המבואר בלקו"ש חט"ו (חנוכה) ע' 366 לגבי חנוכה דכיון דתפלת ערבית רשות ואין חיוב לאכול פת בליל חנוכה, במילא אין חיוב הכרחי להזכיר הנס דנצחון המלחמה בליל חנוכה עיי"ש.

ועפי"ז אפ"ל ג"כ דכיון דאמירת "ועל הניסים" אינו הכרח בלילה (אלא ביום), לכן הקדים במצוות קריאת המגילה.

וראה בלקו"ש ח"ר ע' 1283 שהסדר מובא באופן אחר.

לוי יצחק גרליק

ישיבה גדולה - ניו הייוון

נ ג ל ה

I. אמרו רז"ל (ב"ב טו, סע"ב. וכו"ה בפסחים קיב, א) "כל הנוטל פרוטה מאיוב מתברך". וצריך להביץ, הלא קיי"ל (טושו"ע יו"ד סרנ"ה ס"א) שלעולם ירחיק אדם עצמו מקבלת הצדקה ויגלגל עצמו בצער [ע"ש ס"ב] שלא יצטרך לבריות, ואפילו הי' חכם מכובד והעני יעסוק באומנות ואפי' באומנות מנוולת [בס' ראשון לציון דזה"ז שאני דאיכא בזה משום חילול השם] ואל יצטרך לבריות. וע"ע ט"ז יו"ד סי' רנג סק"ב וטושו"ע או"ח סי' רמב. וכו"ז בדרך צדקה, אמנם י"א (עי' ברכ"י ושיו"ב סי' רנה שם) שבכלל אל תצטרך לבריות אפילו הוא בדרך מתנה. ואכן, כן אי' בקידושין נט, א ונפסקה להלכה בחו"מ סי' רמט ס"ה (ובשו"ע אדה"ז חחו"מ הל' מכירה ומתנה ס"ט) דמדת חסידות שלא לקבל מתנה, אלא לבטוח בה' שיתן לו די מחסורו, וסמכוהו אקרא (משלי טו, כז) ושונא מתנות יחי'.

[ועד"ז בב"ר פע"ח (הובא בנפש חיים פאלאג'י מע' המ"ם אות קצב) שמי שונא מתנות ואינו לוקח דבר משום אדם אין אחרים לוקחים ממנו כלום]. ואפילו מי שצריך ליטול ומצער עצמו ודוחק את השעה וחי חיי צער כדי שלא יטריח על הציבור - הרי שכרו שאינו מת עד שיפרנס אחרים (יו"ד שם ס"ב). נמאינו למידים דאדרבה, ההרחקה מקבלת מתנת חנם - מקור החיים; וההרחקה מקבלת הצדקה - מקור הברכה. וצ"ל דקבלת מתנה וצדקה מן הצדיק [כ"מ מח"א מהרש"א ב"ב שם דלא רק על איוב נאמר אלא אכל צדיק] שאני, וכמו שפי' העיון יעקב לע"י ב"ב שם, דהנוטל פרוטה מאיוב מתברך מפני כי טוב עין הוא יברך, שחזן בטוב עין ולא הי' עינו צרה בנתינה וע"כ מתברך המקבלו. ושו"מ כעי"ז להגאון בעל בן איש חי בספרי בן יהודע לב"ב שם, דאיוב הי' לו מדה טובה במחשבה שבמוחו ובכוונה אשר בלבו ובדיבור שבפיו, וג"פ מדה טובה עולה רי"ג, ועם מספר יד העושה מתן הצדקה במדה טובה עולה במספר ברכה, ולז"א (איוב א, י - ראה ב"ב ופסחים שם) מעשה ידיו ברכת, שכל הנוטל ממנו פרוטה מתברך, את"ד. ולכאוף י"ל כי הצדיקים דומים לבוראם (ר"ר פ"ד, ג) והרי אין רע יורד מלמעלה (ראה ב"ר פ"ג, ו. ועוד) ואדרבה - באור פני מלך חיים (משלי טז, טו). ועכ"פ - כי טוב חסדך מחיים (תהלים סג, ד).

משה ווינער

ח. כתב הסור או"ח הל' פסח סי' תעה וז"ל: כתב הרמב"ם ז"ל הי' נכפה ואכל מצה בשעת חליו לא יצא. ואיני יודע אם הוא פוסק דמצות צריכות כוונה, או אפי' למ"ד אין צריכות כוונה מודה דבכה"ג לא יצא, עכ"ל.

ותמוה לי דלעיל מיני' פסק הרמב"ם בהדיא שאכל בלא מתכוון יצא, (באותה ההלכה גופא, הל' חומ"צ פ"ו הל' ג') חזינן מזה בהדיא דסב"ל דהכא מצוות איצ"כ, והטעם דבנכפה לא יצא כתב הרמב"ם בפירוש "לפי שאותה אכילה היתה בשעה שהי' פטור מכל המצוות", וא"כ מהו ספיקת הטור? *

צבי ראלניק
תלמיד בישיבת באר יעקב
ברוקלין

ט. בגליון כ (פו) סי' ט' הקשה התל' צבי ראלניק שי' על מה שרצו האחרונים לחדש דאם אוכל בליל פסח כמה כזיתים מצה מקיים יותר מצוה, והקשה דלמה לא מצינו כן גם בתקיעת שופר עיי"ש.

ונראה לומר בפשטות דגבי אכילה שייך לומר דהוי אכילה אחת, ולכן אף דהמצוה לאכול רק כזית אחד, מ"מ אם אוכל יותר חשוב הכל אכילה אחת ומקיים יותר מצוה. משא"כ גבי תקיעת שופר איך שייך ענין הצירוף בכלל גבי תקיעות, וכיון דתקע קיים המצוה, ומה ימשיך המצוה עוד.

שמואל גלאסמאן
תלמיד בישיבת באר יעקב
ברוקלין

י. בשו"ע או"ח סי' תעב ס"ה: תלמיד לפני רבו א"צ הסיבה אפי' אינו רבו מובהק, ע"כ. וקשה לי דביו"ד סי' רמב סט"ו כתב' שלא יסב בפניו, ובסעי' ל' שם כתב שכל הדברים הללו נאמרו רק ברבו מובהק, אבל אם אינו רבו מובהק לו (ועי' בכס"מ בפ"ה מהל' ת"ת דכל הפרק איירי ברבו מובהק עיי"ש, גם הדין דלא יסב שבהלכה ו') וא"כ איך פסק בהל' פסח שברבו שאינו מובהק אי"צ הסיבה, והרי הדברים ק"ו ומה שלא במקום מצוה אין איסור להסב, ק"ו במקום מצוה בודאי שיהי' חיוב להסב?

הרב גדלי' אראנאוויטש
מאנטרעאל קאנאדא

יא. בגליון יט (פ"ה) באות ה' שואל צ.ר. משיבת באר יעקב על כך שבפרה אדומה עלה עלי' זכר פסולה כיון שכתוב אשר לא עלה עלי' עול ממה שכתוב ששמואל א' (ו, ז) "עשו עגלה חדשה

*) ראה בכפות תמרים ר"ה כח, א מה שהביא מהלח"מ.

המערכת

ושתי פרות עולות אשר לא עלה עליהן עול ושם בודאי עלה עליהן זכר שהרי היו מניקות והיו להם בנים, ובכל זאת כתוב "אשר לא עלה עליהן עול".

ואיני מבין הקושיא שהרי בודאי הפירוש של עול הוא עול כפשוטו וזה שבפרה פוסלות כל העבודות לומדים מגזירה שוה מעגלה ערופה ששם כתוב "אשר לא עובד בה אשר לא משכה בעול" ולומדים שפסל בה כל העבודות כעול, וכך גם בפרה. ואפי' אם לומדים מפרה עצמה מכך ש"עול מכל מזום" או מפרט וכלל ופרט (כדאיתא כל זה במסכת סוטה דף מו ע' א') הרי גם אז ודאי הוא שהפ' של עול הוא רק עול וכמו שהגמ' אומרת שם בפ' "עול" אין לי אלא עול שאר עבודות מניין וכו'. רואים להדיא שכדי ש"עול" יכלול שאר עבודות צריכים ללימוד מיוחד.

וא"כ אין שום קושיא משמאל ששם מסופר מה שהפלישתים אמרו - כי כמובן שאין שייך כלל לומר שם שילמדו גזירה שוה הפלישתים יצטרכו לקחת פרות שלא עלה עליהן זכר, כיון שהם (הפלישתים) השתמשו בלשון אשר לא עלה עליהן עול". או לעשות שם שאר לימודים. ופשוט.

פ.ל.

יב. בשו"ת רעק"א סי' כ"ט האריך אם חייב לברך בתורם במחשבה עיי"ש,

והעירני ח"א דלכאורה מפורש הוא ברא"ש פ"ר דע"ז דף נ"ח ע"ב וז"ל: ... וניחא נמי בהכי הא דקאמר בחולין (ו, ב) ודלמא ר"מ נתן עיניו בצד זה ואכל בצד אחר, ולא משני דבלא בירך על ההפרשה עכ"ל הרא"ש. ואם נאמר דבתורם במחשבה אינו מברך אין ראי' מהא דלא בירך וק"ל.

א.ז.

ת ס י ד ו ת

יג. בתניא פל"ט מבואר, שאלו שעבודתם בדחילו ורחימו טבעיים נשמתם עולה רק לעולם היצירה משא"כ אלו שעבודתם בדו"ר שכליים עולים לעולם הבריאה, וממשיך שהיינו דוקא נשמות ממש אבל רוחם וכך אלו שעבדו רק בדו"ר טבעיים אין עולים לשם רק בשבת ור"ח לבד, ומקשה ע"ז ומה שזוכות כו' אף שעבדו בדו"ר טבעיים לבד, ומתרץ כי פעלו ע"י עבודתם אתכפיא סט"א והיו בעלי בחירה ע"ז. ולכאור' צ"ע איזה שייכות יש אתכפיא לעולם הבריאה, ואפשר שהכוונה שמאחר שהיו בעלי בחירה הרי"ז ענין "שכליים" אך א"כ, א) למה מוסיף התיבות "לאסתלקא יקרא

דקוב"ה כיתרון האור כו"פ. (ב) א"כ גם לא דו"ר כלל ע"י גם טבעיים הי' צ"ל עליית הנשמה בשבת ור"ח לעולם הבריאה.

גם מהו הפי' אח"כ (בדף נ"ג) "רק לפרקים בעת רצון תעלה נשמתו לאצי' בבחי' מ"נ. איזה פרקים, ומדוע לא תעלה באותם הזמנים שהי' לו מס"נ, בעת שמו"ע, ואם נפרש שזוהי כוונתו, מהו הפי' "בבחי' מ"נ".

הרב משה לברטוב
- ברוקלין נ.י. -

ש י ח ו ת

יד. בגליון יט הבאתי מענת וביאור כ"ק אד"ש על דברי הזוהר בהדוגמא שהביאו התלמידים על צדיק המבטל גזירה מרשב"י. שמשו"ז א"א לפרש שהתלמידים דברו בהוה והביאו דוגמא מרבים שאז הי' להם להביא מפעולת ירידת גשמים ע"י הרשב"י. אך לכאור' יש לעיין עוד, והוא: מדוע לא נפרש כפי' אד"ש שהביאו דוגמא מגזירה כזו שכבר ירדה לפועל ושזה גופא הביאו דוגמא מרבים. (ולא לדחוק ולאמר שאין דוגמא כזו בתנ"ך).

הרב משה לברטוב
- ברוקלין נ.י. -

לזכות

ב"ק אדמו"ר שליט"א

חזק השי"ת בריאותו ויארץ ימיו ושנותיו בטובה ומתיקות
וינהיג את כל ישראל בכלל ואת אנ"ש בפרט בהצלחה מרובה
ויוליכנו קוממיות לארצנו בקרוב ממש

כתובת המערכת :